

Policy Brief.
Principals resultats de la investigació
recercaixa *Applying Mentoring*

2021

Policy Brief.
Principals resultats de
la investigació recercaixa
Applying Mentoring

APPLYingMentoring
Innovaciones
sociales y tecnológicas
para la inclusión de las personas
inmigrantes y refugiadas

ACUP Obra Social "la Caixa"

Universidad Pública de Navarra
Nafarroako Unibertsitate Publikoa

Coordinadora
Mentoria Social

emán ta zabal zazu
Universidad
del País Vasco Euskal Herriko
Unibertsitatea

Universitat Autònoma
de Barcelona

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

Realització:
2019-2021

Per més informació:
<http://mentoringapp.udg.edu>

Amb el suport de RecerCaixa, un programa impulsat
per l'Obra Social "la Caixa" en col·laboració amb l'ACUP

Policy Brief.

Principals resultats de la investigació recercaixa *Applying Mentoring*

Context

1. La creixent necessitat d'oferir suport a la inclusió social de persones immigrants i refugiades més enllà d'una ajuda assistencial i de serveis socials ha promogut l'emergència de nous programes de suport informal, especialment, durant els cinc anys (2015-2019) anteriors a la pandèmia. En aquest lapse temporal es van crear el 60% dels programes de mentoria social que existeixen actualment a Espanya (uns 36 programes de nova creació).
2. El creixement d'aquests programes s'ha vist condicionat per la pandèmia pel fet que la relació de mentoria social es concep, en termes generals, com una relació de proximitat. Tot i així, en la majoria dels programes existents, continuen les trobades ja sigui de manera virtual o mantenint les distàncies de seguretat.
3. Els programes de mentoria social són molt diversos atenent de manera específica a diferents col·lectius, ja siguin nens i adolescents nousvinguts, menors no acompanyats, joves no acompanyats, adults sol·licitants d'asil, refugiades o dones d'origen immigrant. Podem distingir entre programes de

mentoria genèrics i aquells que es focalitzen en un col·lectiu concret i les seves necessitats més específiques.

4. En general, els programes analitzats en aquesta recerca (Rossinyol, enTàndem, Referents i Programa Català de Refugi) afavoreixen la inclusió social de les persones immigrants i refugiades.

Resultats

5. Els mentors i les mentores ofereixen un suport emocional rellevant durant moments de transició de les persones mentorades i que poden suposar un risc per a la seva salut mental. Aquests serien l'adaptació a l'escola en el nou context en els adolescents, la transició a la vida adulta dels joves no acompanyats i els canvis de fase en els programes d'acolliment dels sol·licitants d'asil.
6. L'impacte que tenen els programes de mentoria social pot variar en funció de si el col·lectiu al qual va dirigit la intervenció és relativament homogeni i les activitats que es duen a terme tenen una relació estreta amb les seves necessitats.

Per exemple, la mentoria social orientada a persones immigrants sol ser més eficaç en nois adolescents nousvinguts (durant els últims tres anys) que aquells que van néixer en el nostre context. Aquestes conclusions no indiquen que la mentoria no sigui una eina eficaç per a aquest col·lectiu, si no més aviat que els programes, si volen oferir major eficàcia, han d'adaptar de forma més conscient les relacions a les seves necessitats.

7. S'ha pogut observar com alguns indicadors de les trajectòries educatives dels adolescents d'origen immigrant (tan de primera com de segona generació) es deterioren durant el curs escolar (d'octubre a juny). La mentoria social ajuda al fet que diversos indicadors relacionats amb l'escolarització dels adolescents (com fer deures, tenir relacions de suport a l'escola o sentit de pertinença) no empitjorin de manera significativa evitant que les seves trajectòries s'afebleixin en la mateixa mesura que aquells que no es beneficien d'ella. Amb aquestes dades podem destacar que la mentoria social és un bon complement en la lluita contra el fracàs escolar.
8. Els **adolescents** que participen d'aquests programes perceben que milloren el doble en l'aprenentatge de la llengua (sigui català o castellà) que aquells que no. A més, les seves mestres perceben millores lingüístiques molt significatives en aquells adolescents que participen en el programa de mentoria, mentre que no observen aquestes millores en aquells que no. També destaquen que participen fins a tres vegades més activament en les seves classes i que reduïrien la seva presència a les aules o dispositius d'acollida a la meitat del temps en comparació amb els altres.
9. El col·lectiu que representa majors canvis gràcies al suport de les persones mentores són els **joves no acompanyats** (majoritàriament joves marroquins que van arribar a Espanya en pastera o amagats en camions). Aquests milloren

molt significativament en salut mental, autoestima, resiliència, i esperança en un futur millor en comparació a altres joves que no tenen aquest suport. Mentre que en els primers la mentoria és un factor promotor d'aquestes variables; en els segons no hi ha millores perceptibles ni en autoestima ni en resiliència i, fins i tot, s'observa un empitjorament de les esperances de futur. En aquest sentit, es pot constatar que la mentoria pot ser un suport complementari i de gran ajuda perquè aquest col·lectiu afronti una transició a la vida adulta en una situació més estable.

10. Els **joves no acompanyats** que gaudeixen de la possibilitat de tenir suport dels seus mentors milloren les seves aspiracions educatives el triple; mentre que no es perceben canvis en aquells joves no mentorats. En aquest sentit, els joves es plantegen un major nombre de reptes educatius connectats amb l'educació formal (per exemple, la possibilitat d'aprovar l'ESO i estudiar un cicle) en comparació amb la resta.
11. Aquest suport informal que gaudeixen alguns **joves no acompanyats** complementa (no substitueix) el suport dels professionals (educadors i treballadors socials) que els acompanyen afavorint un suport emocional vital per a reconstruir les seves vides en el nou context i afavorir la seva autonomia.
12. La mentoria social també incideix positivament en la inclusió de les **persones adultes sol·licitants d'asil** afavorint el seu benestar socioemocional complementant el suport formal i administratiu de les entitats d'acollida.
13. Les relacions de mentoria creen un espai segur i còmode en què les sol·licitants d'asil se senten en confiança per a aprendre la llengua, encara que el factor lingüístic sol quedar en un segon pla. Les persones participants destaquen la possibilitat de tenir una relació de mentoria (que acaba

convertint-se en molts casos en amistat) amb algú local que no és de la seva mateixa nacionalitat o grup ètnic.

14. Les **persones voluntàries** que exerceixen de mentores també es beneficien d'aquestes relacions. S'ha pogut constatar com el voluntariat té la possibilitat de contribuir de manera pràctica a un bé social (per l'acolliment de la població immigrant i refugiada) més enllà de la seva possible participació en reivindicacions polítiques i socials. A més, destaca el fet d'haver de posar en pràctica l'empatia, saber escoltar l'altre, conèixer una altra realitat cultural i tenir el difícil repte d'oferir suport a una altra persona o persones evitant caure en el paternalisme.
15. Els **mentors i mentores** també han conegut realitats allunyades de la seva pròpia quotidianitat, a les quals no haguesin pogut accedir d'una altra manera, i també un enriquiment personal i superació de reptes propis. Destaquen que la relació de mentoria els ha permès adonar-se dels privilegis que implica formar part del col·lectiu cultural majoritari d'un entorn concret, així com obtenir recursos per a contrarestar discursos xenòfobs, d'odi o racisme amb experiències concretes.

Recomanacions

Classe política

16. Es recomana fomentar la mentoria social com a mesura de suport informal en la inclusió social de les persones immigrants i refugiades. Aquesta acció pot dur-se a terme a través de la **inclusió de la mentoria social en la legislació i polítiques educatives i de ciutadania** o a través del finançament explícit de programes específics de mentoria en l'acompanyament a l'escolaritat, en els processos a la transició a la vida adulta de joves extutelats o en l'acolliment per als sol·licitants d'asil sigui del programa estatal o autonòmic. Ara bé, és necessari destacar que aquestes mesures també han d'anar acompanyades de canvis legislatius i estructurals que evitin la pèrdua dels permisos de residència i de treball de la població immigrant i refugiada.
- ### Entitats del tercer sector
17. Es recomana evitar, en la mesura que sigui possible, la lògica de mentoria per a tothom (*one-fits-all*) així com el model obert de mentoria en el qual l'únic objectiu sigui que la relació funcioni i es trobin (*friendship model*). En aquesta línia, els programes poden concretar un tipus de població, i una sèrie d'activitats i converses que puguin afavorir l'apoderament de les mentorades amb uns objectius ben definits. Per a això, és necessari, que la formació dels mentors i mentores, així com la supervisió sigui de qualitat afavorint la promoció d'habilitats d'ensenyar a ensenyar, del foment de l'empatia i de saber fer costat adequadament a les persones immigrants i refugiades.
 18. Aquelles persones mentores que s'han sentit més acompanyades per l'equip tècnic mostren un major grau de satisfacció i de consecució dels objectius en les seves relacions. En aquest sentit, es recomana que els programes de mentoria puguin comptar amb un suport tècnic estable al qual les persones mentores puguin acudir en cas de dubtes.
 19. També se suggereix que, en general, els programes puguin teixir noves relacions informals més enllà de la relació amb els seus mentors ampliant encara més la xarxa social de les persones participants.
 20. Finalment, es considera necessari que els programes amb **població adulta** que tinguin com a objectiu fomentar la inclusió laboral aclareixin, de forma més explícita, quin és el rol de les persones mentores en la inclusió laboral dels

sol·licitants d'asil, promovent aparellaments que tinguin en compte el capital social de les mentores i el perfil laboral i educatiu de les sol·licitants, així com una formació als mentors més precisa en aquest àmbit.

Per a més informació, contactar amb:

oscar.prieto@udg.edu

La investigació RECERCAIXA titulada *APPLYING MENTORING: Innovaciones sociales y tecnológicas para la inclusión social de personas inmigrantes y refugiadas* té l'objectiu d'avaluar l'impacte de diferents programes de mentoria dirigits a afavorir de la inclusió social de persones d'origen migrades i refugiades en diferents etapes vitals –adolescència, joventut i adulta.

<http://mentoringapp.udg.edu>

